

ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη της γνωμοδότησης του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων επί της ανακοίνωσης της Επιτροπής «Πολιτική και διακυβέρνηση του διαδικτύου — Ο ρόλος της Ευρώπης στη διαμόρφωση του μέλλοντος της διακυβέρνησης του διαδικτύου»

(Το πλήρες κείμενο της παρούσας γνωμοδότησης διατίθεται στα αγγλικά, στα γαλλικά και στα γερμανικά μέσω του δικτυακού τόπου του ΕΕΠΔ στη διεύθυνση (www.edps.europa.eu))

(2014/C 246/04)

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I.1. Διαβούλευση με τον ΕΕΠΔ

1. Στις 12 Φεβρουαρίου 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση με θέμα «Πολιτική και διακυβέρνηση του διαδικτύου» (στο εξής «η ανακοίνωση») ⁽¹⁾. Η ανακοίνωση εγκρίθηκε μετά τις αποκαλύψεις σχετικά με ένα ευρείας κλίμακας σχέδιο ηλεκτρονικών παρακολούθησεων μέσω διαδικτύου που εφαρμόζει η Υπηρεσία Εθνικής Ασφαλείας των Ηνωμένων Πολιτειών (US National Security Agency), οι οποίες κλώνισαν την εμπιστοσύνη στο διαδίκτυο και το ισχύον μοντέλο διακυβέρνησής του και αποτέλεσαν το έναυσμα για την άμεση μεταρρύθμισή του.
2. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι δεν ζητήθηκε η γνώμη του πριν από τη δημοσίευση της ανακοίνωσης. Ωστόσο, δεδομένου ότι η διακυβέρνηση του διαδικτύου και τα δικαιώματα στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων συνδέονται στενά, ο ΕΕΠΔ αποφάσισε ίδια πρωτοβουλία να εκδώσει την παρούσα γνωμοδότηση, σύμφωνα με το άρθρο 41 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001.

I.2. Περιεχόμενο της ανακοίνωσης

3. Η ανακοίνωση προτείνει μια βάση για ένα κοινό ευρωπαϊκό όραμα για τη διακυβέρνηση του διαδικτύου. Ειδικότερα, διατείνεται ότι, μεταξύ άλλων, η νέα διακυβέρνηση του διαδικτύου:
 - θα υπερασπίζεται και θα προάγει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις δημοκρατικές αξίες καθώς και τις συμμετοχικές δομές διακυβέρνησης βάσει σαφών κανόνων και με γνώμονα τον σεβασμό των εν λόγω δικαιωμάτων και αξιών,
 - θα αποτελεί ένα ενιαίο, αδιάσπαστο δίκτυο, το οποίο υπόκειται στους ίδιους νόμους και κανόνες που ισχύουν σε άλλους τομείς της καθημερινής μας ζωής, όπου τα άτομα μπορούν να επωφελούνται των δικαιωμάτων τους, καθώς και από τα ένδικα μέσα, όποτε τα δικαιώματα αυτά παραβιάζονται ⁽²⁾.
4. Προς επίτευξη των ανωτέρω στόχων, η ανακοίνωση εστιάζει στους βασικούς τομείς πολιτικής που συνδέονται με το πολύπλοκο «οικοσύστημα» της διακυβέρνησης του διαδικτύου, ήτοι την ανάπτυξη των αρχών που διέπουν τη διακυβέρνηση του διαδικτύου, καθώς και στα πλαίσια συνεργασίας και στις βασικές λειτουργίες του διαδικτύου. Διατυπώνει επίσης συγκεκριμένες προτάσεις για την ενίσχυση του υπάρχοντος μοντέλου πολυσυμμετοχικότητας. Τέλος, διατυπώνει προβλέψεις για ορισμένα από τα βασικά ζητήματα που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο της διακυβέρνησης του διαδικτύου στο μέλλον, ιδιαίτερα για την ισχυρή αλληλεπίδραση μεταξύ των τεχνικών κανόνων και της πολιτικής του διαδικτύου, τις σημαντικές προκλήσεις για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και τη σύγκρουση δικαιοδοσιών και νόμων.
5. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φρονεί ότι οι αρχές που πρέπει να διέπουν τη μεταρρύθμιση του καθεστώτος διακυβέρνησης του διαδικτύου είναι η ενισχυμένη διαφάνεια, η λογοδοσία και οι συμπράξεις χωρίς αποκλεισμούς.
6. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέτει στο επίκεντρο της μεταρρύθμισης τον σεβασμό των θεμελιωδών ελευθεριών και των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα οποία «είναι αδιαπραγμάτευτα» και «πρέπει να προστατεύονται στο διαδίκτυο» ⁽³⁾.

I.3. Στόχος της γνωμοδότησης του ΕΕΠΔ

7. Ο διάλογος για την ανάπτυξη της διακυβέρνησης του διαδικτύου συνεχίστηκε μετά τη δημοσίευση της ανακοίνωσης, ιδίως στο πλαίσιο της συνάντησης που διοργάνωσε τον Μάρτιο του 2014 στη Σιγκαπούρη ο Οργανισμός του διαδικτύου για την εκχώρηση ονομάτων και αριθμών (ICANN), καθώς και στο πλαίσιο της παγκόσμιας πολυσυμμετοχικής συνάντησης για το μέλλον της διακυβέρνησης του διαδικτύου (NetMundial) που πραγματοποιήθηκε στη Βραζιλία τον Απρίλιο του 2014. Η συζήτηση θα συνεχισθεί στη συνάντηση που διοργανώνει ο ICANN στο Λονδίνο, τον Ιούνιο του 2014.

⁽¹⁾ COM(2014) 72 final.

⁽²⁾ Βλ. ανακοίνωση, σ. 2.

⁽³⁾ Neelie KROES, αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ανακοίνωση Τύπου IP/14/142 της 12.2.2014.

8. Με την παρούσα γνωμοδότηση, ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να συμβάλει στη συζήτηση, καθώς οιαδήποτε μεταρρύθμιση στο καθεστώς διακυβέρνησης του διαδικτύου θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στους πολίτες και στα θεμελιώδη δικαιώματά τους, πολλών δε μάλλον στα δικαιώματα στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων. Παρότι η παρούσα γνωμοδότηση εξετάζει ένα θέμα με οικουμενικές διαστάσεις και, ως εκ τούτου, λαμβάνει υπόψη τις εξελίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο, εστιάζει στις ενέργειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των θεσμικών της οργάνων που μπορούν να έχουν αντίκτυπο στη συζήτηση η οποία διεξάγεται σε διεθνές επίπεδο, καθώς και στις δομές και τις διαδικασίες της διακυβέρνησης του διαδικτύου.
9. Η παρούσα γνωμοδότηση περιλαμβάνει τρεις ενότητες. Η ενότητα II πραγματεύεται τη στενή σχέση μεταξύ της διακυβέρνησης του διαδικτύου και των δικαιωμάτων στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων. Η ενότητα III εξετάζει τους τρόπους με τους οποίους το ισχύον σύστημα της νομοθεσίας της ΕΕ μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση του διαδικτύου, εστιάζοντας στα μέτρα και τους κανόνες που κατοχυρώνουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων. Η ενότητα IV εξετάζει τις περαιτέρω σκόπιμες και αναγκαίες ενέργειες για τη διαμόρφωση ενός ικανοποιητικού καθεστώτος διακυβέρνησης του διαδικτύου και επιχειρεί να δώσει έγκαιρες απαντήσεις στα ζητήματα που καθημερινά θέτει το ίδιο το διαδίκτυο.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

67. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για τις προσπάθειες που κατέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου να καθορίσει στην ανακοίνωση τους βασικούς τομείς πολιτικής οι οποίοι χρήζουν μεταρρύθμισης μετά τα σκάνδαλα παρακολούθησης που κλόνισαν την εμπιστοσύνη των χρηστών του διαδικτύου, καθώς φρονεί ότι συμβάλλουν στη διεξαγωγή ενός δημοκρατικού διαλόγου.
68. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναγνωρίσει την ανάγκη για ένα κοινό και πραγματικά παγκόσμιο μοντέλο διακυβέρνησης του διαδικτύου και, ως εκ τούτου, συμμετέχει ενεργά σε μια σειρά από πρωτοβουλίες για τη διασφάλιση της κατά το δυνατόν διεξαγωγής της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας χωρίς αποκλεισμούς και με τη δέουσα διαφάνεια.
69. Αξιοποιώντας τις προτάσεις και τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο ΕΠΠΔ περιέλαβε στην παρούσα γνωμοδότηση μια σειρά από προτάσεις οι οποίες στοχεύουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των κρίσιμων ζητημάτων που προκύπτουν από τη στενή σχέση μεταξύ των δικαιωμάτων στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων και του διαδικτύου.
70. Ειδικότερα, οι παρατηρήσεις του ΕΕΠΔ εστιάζουν στα ακόλουθα σημεία:
 - Οι συζητήσεις για την πολιτική του διαδικτύου πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη φύση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων. Τα δικαιώματα αυτά αποτελούν τη βάση της αλληλεπίδρασης των χρηστών μέσω του διαδικτύου και πρέπει να προστατεύονται τόσο στο πλαίσιο της χρήσης του διαδικτύου όσο και εκτός αυτού.
 - Οι συζητήσεις σχετικά με τη διακυβέρνηση του διαδικτύου πρέπει να περιλαμβάνουν ως θέματα προτεραιότητας τον σεβασμό των δικαιωμάτων στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων.
 - Στο πλαίσιο της πολυσυμμετοχικής προσέγγισης της διακυβέρνησης του διαδικτύου, ο ΕΕΠΔ υποστηρίζει τη λήψη μέτρων τα οποία διασφαλίζουν την ευρεία εκπροσώπηση των ενδιαφερομένων φορέων, περιλαμβανομένης της αναγνώρισης του ρόλου των αρχών προστασίας δεδομένων όσον αφορά την ενίσχυση της συνεκτικότητας της επιβολής των κανόνων περί προστασίας δεδομένων σε παγκόσμιο επίπεδο.
 - Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεσμεύτηκε να επισπεύσει τη θέσπιση βασικών νομοθετικών κειμένων, ιδίως του προταθέντος γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων. Η ενίσχυση των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων, καθώς και του δικαιώματος διαγραφής των δεδομένων, πρέπει να αποτελέσει μέρος της μεταρρύθμισης του καθεστώτος διακυβέρνησης του διαδικτύου.
 - Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να προωθήσει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της διακυβέρνησης του διαδικτύου και να διασφαλίσει την ασφάλεια της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ο ΕΕΠΔ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβει μέτρα για τη διευκόλυνση του συντονισμού των πολιτικών ασφαλείας σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς οιαδήποτε σύγκρουση μεταξύ των εν λόγω πολιτικών θα μπορούσε να διακυβεύσει τόσο την ασφάλεια όσο και την προστασία των δεδομένων.
 - Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για τη μείωση της στενής σχέσης μεταξύ τεχνολογικού σχεδιασμού και προστασίας δεδομένων. Εξάλλου, ο ΕΕΠΔ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μεριμνήσει για την υιοθέτηση των βέλτιστων τεχνολογικών προτύπων προστασίας δεδομένων στο πρώιμο στάδιο σχεδιασμού (προστασία δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και προστασία δεδομένων εξ ορισμού).

- Ως προς την ουδετερότητα του δικτύου, ο ΕΕΠΔ συνιστά ενθέρμως, ανεξαρτήτως του εν εξελίξει διαλόγου περί ουδετερότητας του δικτύου, οιαδήποτε λύση τελικώς επιλεγεί να συγκεντρώνει την ευρεία συναίνεση των εμπλεκόμενων φορέων όσον αφορά τις αρχές που πρόκειται να εφαρμοσθούν και την ανάγκη παροχής πρόσφορων εγγυήσεων υπέρ των χρηστών και των δικαιωμάτων τους.
- Ο ΕΕΠΔ υποστηρίζει τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ταχεία άρση των συγκρούσεων κανόνων δικαίου οι οποίοι άπτονται της διακυβέρνησης του διαδικτύου και διακυβεύουν τα δικαιώματα των χρηστών στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία δεδομένων. Ο ΕΕΠΔ προτείνει επίσης, σε περίπτωση σύγκρουσης δικαιοδοσιών, να παρέχονται στους χρήστες συμπληρωματικές και ακριβέστερες πληροφορίες σχετικά με τη νομοθεσία περί προστασίας δεδομένων και τις εγγυήσεις που διέπουν την επεξεργασία των οικείων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
- Ο ΕΕΠΔ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τους λοιπούς ιδιωτικούς και δημόσιους εμπλεκόμενους φορείς να εντατικοποιήσουν τις προσπάθειές τους για την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας στο πεδίο της προστασίας δεδομένων, καθώς και για τη σύγκλιση των απόψεων των διεθνών εμπλεκόμενων φορέων επί των κοινών τεχνικών προτύπων και των κοινών προτύπων προστασίας δεδομένων.
- Ο ΕΕΠΔ ευελπιστεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα επιδείξει ηγετικό πνεύμα και θα δράσει ως καταλύτης στο πλαίσιο των συζητήσεων για το νέο μοντέλο διακυβέρνησης του διαδικτύου. Ειδικότερα, ο ΕΕΠΔ παροτρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προωθήσει τα πρότυπα της ΕΕ για την προστασία δεδομένων, καθώς και να ενθαρρύνει την υιοθέτηση των συναφών διεθνών προτύπων προστασίας δεδομένων από τρίτες χώρες. Περαιτέρω, ο ΕΕΠΔ υποστηρίζει την έκδοση διεθνούς πράξης η οποία θα περιέχει την απαίτηση σεβασμού των προτύπων προστασίας των δεδομένων από τις υπηρεσίες πληροφοριών και από τις αρχές επιβολής της νομοθεσίας.

Βρυξέλλες, 23 Ιουνίου 2014.

Giovanni BUTTARELLI

Βοηθός Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων
